

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z wniosku Stowarzyszenia [...] Oddział w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanej J. N.
o ubezpieczenie społeczne,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 12 stycznia 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z
dnia 8 października 2014 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 października 2014 r. Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. zmienił wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 13 stycznia 2014 r. i oddalił odwołanie Stowarzyszenia [...] Oddziału w W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 1 lutego 2013 r. stwierdzającej, że zainteresowana J. N., jako osoba wykonująca umowę o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecania, podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu z tytułu umowy o przeprowadzenie w dniu 5 stycznia 2006 r. egzaminu stwierdzającego kwalifikacje na stanowiskach pracy związanych z dozorem i eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci energetycznych, zawartej z

odwołującym się. W uzasadnieniu wyroku przyjęto, że przeprowadzenie egzaminu nie może być traktowane jako rezultat w rozumieniu przepisów regulujących umowę o dzieło (art. 627 k.c.), lecz jako wykładnik obowiązku starannego działania. Efektem pracy egzaminatora pozostaje usługa na rzecz podmiotu zajmującego się weryfikowaniem uprawnień, dlatego sporna umowa powinna być zakwalifikowana jako umowa o świadczenie usług, do której znajdują zastosowanie przepisy o zleceniu (art. 750 k.c.). W związku z tym zainteresowana podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym stosownie do art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.).

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł odwołujący się Stowarzyszenie [...] Oddział w W., zaskarżając go w całości oraz wnosząc o orzeczenie co do istoty sprawy przez jego zmianę i oddalenie apelacji organu rentowego, a także o zasądzenie na rzecz skarżącego kosztów postępowania za obie instancje i koszty postępowania kasacyjnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego, a to: 1) art. 54 ust. 3, art. 54 ust. 6 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo Energetyczne (Dz.U. z 2012 r., poz. 1059) przez ich niezastosowanie mimo, że wskazują one, iż powołanie członków komisji egzaminacyjnych przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki nie powoduje wystąpienia obowiązku objęcia ubezpieczeniem społecznym członków komisji kwalifikacyjnych; 2) § 1 i § 8-12 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad stwierdzania posiadania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci (Dz.U. Nr 89, poz. 828) przez ich niezastosowanie, choć wskazują one jednoznacznie, że funkcja pełniona przez zainteresowaną w wyniku powołania na członków komisji kwalifikacyjnych nie generuje obowiązku objęcia ubezpieczeniem społecznym; 3) art. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez jego niezastosowanie, „który to przepis nie wskazuje powołania na członka komisji kwalifikacyjnych jako tytułu prawnego

do objęcia ubezpieczeniem społecznym z tytułu pracy w komisji kwalifikacyjnej i w konsekwencji błędne uznanie, że zainteresowana podlegała ubezpieczeniu społecznemu z tytułu pracy w komisji kwalifikacyjnej”; 4) art. 627 k.c. przez jego niezastosowanie polegające na pominięciu treści stosunku zobowiązaniowego, jaką była sporna umowa o dzieło, która nie generuje obowiązku objęcia ubezpieczeniem społecznym członków komisji kwalifikacyjnych; 5) art. 12 ust. 1 i 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że zainteresowana obowiązkowo podlegała ubezpieczeniu wypadkowemu, podczas gdy stosunek pracy na podstawie powołania nie generuje obowiązku podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu, co stanowi warunek podlegania ubezpieczeniu wypadkowemu; 6) art. 734 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na uznaniu, że treścią stosunku cywilnoprawnego między stronami była umowa zlecenia lub umowa świadczenia usług zbliżona do umowy zlecenia.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został uzasadniony występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, a mianowicie, czy składy osobowe członków komisji egzaminacyjnych powołanych aktem powołania przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki na podstawie art. 54 ust. 3 pkt 1 Prawa oraz § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. podlegają obowiązkowi ubezpieczenia społecznego i ubezpieczenia zdrowotnego?

Podkreślono w uzasadnieniu wniosku, że Sąd pierwszej instancji podzielił w pełni stanowisko zawarte w decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Gdańsku z dnia 16 sierpnia 2013 r. o numerze 333, która stanowiła odpowiedź na wniosek Stowarzyszenia Elektryków Polskich Oddział w Gdańsku o wydanie pisemnej interpretacji w trybie art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r. Nr 173, poz. 1807). W treści tej decyzji podano, że wynagrodzenie wypłacane członkom komisji egzaminacyjnych powołanych do tych funkcji przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki nie podlega obowiązkowi ubezpieczenia społecznego i ubezpieczenia zdrowotnego. Zdaniem organu, katalog tytułów podlegania ubezpieczeniom społecznym określony przez ustawodawcę w art. 6 ustawy o systemie

ubezpieczeń społecznych ma charakter zamknięty, a wyliczenie jest enumeratywne, co oznacza, że jedynie osoby w nim wymienione podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym. Nadto, w uzasadnieniu decyzji wywiedziono, że „wśród osób, o których mowa w tym przepisie brak jest osób pełniących funkcję członków komisji egzaminacyjnych do przeprowadzenia egzaminów kwalifikacyjnych dla osób zajmujących się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci”. Objęcie funkcji członka komisji egzaminacyjnej następuje na podstawie aktu powołania właściwego organu administracji publicznej, w tym przypadku Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki. W związku z tym, że akt powołania nie stanowi, na gruncie przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, tytułu rodzącego obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym, to w konsekwencji od uzyskanego przez takie osoby wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji członka komisji egzaminacyjnej nie będą odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem

Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie zaś do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozmiennieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Tymczasem Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 23 czerwca 2009 r., III UK 24/09 (LEX nr 518053) oraz z dnia 14 grudnia 2010 r., I UK 209/10 (LEX Nr 738525), wydanych na tle art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 148) wyjaśnił, że fakt powstania relacji publicznoprawnej wynikającej z wyznaczenia zainteresowanego do świadczenia usług weterynaryjnych, wykonywanych pod nadzorem i w imieniu organów Inspekcji Weterynaryjnej, nie znaczy, że przepisy te kreują odrębny typ umowy, niemieszczący się w kategorii kodeksowej umowy zlecenia. Domena władztwa publicznego wyrażająca się w decyzji o wyznaczeniu lekarza weterynarii

do zadań inspekcji nie rozstrzyga o podstawie jego ubezpieczeń społecznych. Nie stanowi to w ogóle jej przedmiotu. Sytuację lekarzy weterynarii wyznaczonych do wykonywania określonych czynności na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 2 powyższej ustawy kształtuje z jednej strony decyzja o wyznaczeniu, a z drugiej umowa.

Analogiczna sytuacja występuje w sprawie będącej przedmiotem skargi kasacyjnej, skoro członkowie komisji przeprowadzającej egzamin kwalifikacyjny są powoływani do jej składu przez Prezesa URE (art. 54 ust. 3 pkt 1 ustawy - Prawo energetyczne). Powołanie to nie rozstrzyga o podstawie ubezpieczeń społecznych członka komisji (nie stanowi to w ogóle jej przedmiotu). Zatem o podstawie ubezpieczeń społecznych członka komisji egzaminacyjnej decyduje umowa, którą z nim zawiera np. stowarzyszenie naukowo-techniczne, przy którym działa komisja kwalifikacyjna (§ 12 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad stwierdzania posiadania kwalifikacji przez osoby zajmujące się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci).

Na marginesie należy zauważyć, że odmienna interpretacja powołanych wyżej przepisów prezentowana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Gdańsku opiera się na założeniu, że wynagrodzenie członkom komisji kwalifikacyjnych wypłacane jest przez Prezesa URE (skoro brak w niej jakiegokolwiek wzmianki o umowie cywilnoprawnej zawartej między Stowarzyszeniem a członkiem komisji). Jednakże takich ustaleń w sprawie nie poczyniono. Co więcej, bezspornie wynagrodzenie zainteresowanej wypłacane było przez skarżącego, czyli przez stronę spornej umowy (odwołującego się). Stanowiło więc wynagrodzenie z tytułu tej umowy, a nie z tytułu powołania do składu komisji egzaminacyjnej przez Prezesa URE. W konsekwencji, przedstawiane przez skarżącego zagadnienie prawne skonstruowane zostało na podstawie stanu faktycznego, który nie wynika z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku. Tymczasem przez istotne zagadnienie prawne należy rozumieć problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w

związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003). Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy.

Wskazać również należy, że Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skarg kasacyjnych w analogicznych sprawach, między innymi postanowieniami: z dnia 24 września 2015 r., II UK 46/15; z dnia 26 listopada 2015 r., II UK 188/15; z dnia 3 grudnia 2015 r., II UK 231/15.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

a.s.